

Písemný materiál k přednesenému příspěvku na Diskusním fóru soudních exekutorů v Třešti

Změna postavení notáře jako soudního komisaře v řízení o dědictví po 1.7.2009 a jeho možná spolupráce se soudním exekutorem

1) § 38 odst. 1 OSŘ

Notář je podle právní úpravy platné od 1.7.2009 pověřen prakticky ke všem úkonům v řízení o dědictví, tedy i k vydávání všech rozhodnutí, s výjimkou několika nepodstatných případů, kdy pro soud připravuje návrh rozhodnutí a rozhodnutí vydává soud. Soudní komisař tedy pravomocně končí řízení a provádí stanovené úkony po pravomocném skončení řízení.

Notáři jsou pověřováni k vyřizování dědických věcí podle rozvrhu stanoveného předsedou příslušného krajského soudu v jednotlivých okresech podle místa posledního bydliště zůstavitele časovým nebo územním principem. Příslušnost notáře k projednání konkrétní věci lze zjistit u příslušného okresního soudu podle místa posledního bydliště zůstavitele, případně u příslušné notářské komory.

2) § 38 odst. 3 OSŘ

Toto ustanovení zní takto: „Úkony notáře, které provedl jako soudní komisař, se považují za úkony soudu.“ (K tomu srov. § 28 EŘ – „úkony pověřeného exekutora se považují za úkony soudu“). Formulace je tedy prakticky stejná, aplikace ustanovení různá. Za stávající právní úpravy je ustanovení § 38 odst. 3 OSŘ aplikováno tak, že soudní komisař v řízení jedná svým jménem s odkazem na pověření soudem, rozhodnutí jsou formulována tak, že je vydává soudní komisař jménem soudu („soud rozhodl soudním komisařem“). Důvodem tohoto postupu je nedostatek zvláštní právní úpravy pro proces vedený soudním komisařem – ten je upraven jen pro soud. V tom je rozdíl proti praxi exekutorů – ti jednájí a rozhodují výlučně svým jménem.

3) Opatřování podkladů pro řízení

Náležitostí písemného dotazu soudního komisaře, který může být zaslán exekutorovi v rámci zjišťování dluhů dědictví (např. na výši jeho pohledávky vůči zůstaviteli), je uvedení soudu, který ho k úkonům pověřil. Dotaz bude soudním komisařem zaslán do datové schránky exekutora, není třeba ho elektronicky podepisovat.

4) Oznámení pohledávky do dědictví

Pokud by chtěl exekutor oznámit (přihlásit) svou pohledávku vůči zůstaviteli do dědictví, měl by současně požádat, aby mu byl sdělen výsledek řízení. V podání je

třeba uvést výši pohledávky v době smrti zůstavitele, podání je třeba elektronicky podepsat a zaslat do datové schránky notáře. Zásadně by se měla oznamovat jen pohledávka exekutora (náklady exekuce) nikoliv věřitele (vymáhaná pohledávka) – tu by si věřitel měl oznámit sám.

Význam oznámení pohledávky je v zásadě jen evidenční, zejména se oznámením pohledávky do dědictví nestaví běh promlčecí lhůty. Jiné právní důsledky jsou v případě předlužení dědictví a nařízení likvidace dědictví.

5) **Konečné usnesení – doložka právní moci a vykonatelnosti**

Podle obecné úpravy doložku právní moci a vykonatelnosti vyznačí na stejnopisu usnesení podle § 24 JŘ „soud“. Výkladově nutno dospět k tomu, že v řízení o dědictví je to soudní komisař. Stejnopis usnesení s doložkou právní moci a vykonatelnosti může být vydán v listinné nebo v elektronické podobě. Doložku na stejnopis usnesení může vyznačit soud nebo soudní komisař, pokud pro to budou mít spolehlivý podklad (spis, rejstřík).

6) **Úkony po právní moci usnesení o dědictví**

Podle § 92 odst. 4 JŘ se sdělí výsledek řízení tomu, kdo zaplatil náklady pohřbu nebo oznámil svou pohledávku a požádal o sdělení výsledku řízení (viz bod 4).

7) **Likvidace dědictví**

Zpeněžení majetku při likvidaci dědictví je nově upraveno v § 175u OSŘ, přičemž podle této úpravy se postupuje i ve věcech, ve kterých byla nařízena likvidace před 1.7.2009. Zpeněžení majetku lze provést:

- a) podle ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, nemovitostí a podniku, **nebo**
- b) ve veřejné dražbě podle zvláštního předpisu, **nebo**
- c) v dražbě provedené soudním exekutorem, **anebo**
- d) prodejem mimo dražbu, který může soudní komisař uskutečnit jen se souhlasem soudu (§ 175zd odst. 2 OSŘ).

Jiná úprava než v § 175u OSŘ není. Pouze § 93 JŘ má ustanovení, že se postupuje tak, aby zpeněžení bylo dosaženo neprodleně a obsahuje návod pro podobu rozvrhového usnesení.

8) **Jednotlivé způsoby zpeněžení majetku při likvidaci dědictví**

- a) **Výkon rozhodnutí** – hlavní nevýhodou je, že soudní komisař by měl provádět všechny úkony soudu podle části šesté OSŘ upravující výkon rozhodnutí. To klade na soudního komisaře prakticky nesplnitelné požadavky jak z hlediska technického, tak i časového.
- b) **Veřejná dražba** – jde o postup podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 175u OSŘ neupravuje, zda se má jednat o dražbu dobrovolnou nebo nedobrovolnou, i když z úpravy v zákoně o dražbách vyplývá, že by se jednalo o dražbu dobrovolnou. Soudní komisař, který provádí likvidaci dědictví, by byl navrhovatelem dražby jako „osoba, která je oprávněna na základě zvláštního právního předpisu předmět dražby zcizit“. Hlavní problémy - soudní komisař by musel uzavřít s

dražebníkem smlouvu o provedení dražby s úředně ověřenými podpisy, v ní mimo jiné sjednat nejnižší podání (pro to nemá žádný zákonný limit) a odměnu dražebníka - pro ni rovněž není v zákoně žádný limit. Nelze dražit nemovitosti, na nichž je zřízeno předkupní právo. Obecně lze považovat tento způsob zpeněžení v řízení o likvidaci dědictví jako příliš volný, přičemž při neprodejnosti nemovitosti za odhadní cenu (výše nejnižšího podání) je pro soudního komisaře problematické, zda může tuto cenu sám snižovat.

- c) **Prodej mimo dražbu** – je použitelný spíše u věcí nižší ceny. U nemovitostí je opět problémem nutnost prodeje za odhadní cenu, která nemusí být případnými zájemci akceptována. K prodeji musí být souhlas soudu.
- d) **Dražba provedená soudním exekutorem** - jeví se jako nejschůdnější, i když i v tomto případě narážíme na značné výkladové obtíže. Odkaz pod čarou u § 175u odst. 1 OSŘ je na § 76 odst. 2 EŘ, který zní takto: „Exekutor může též provést dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí. Přitom postupuje přiměřeně podle tohoto zákona.“ Při dražbě tedy exekutor postupuje přiměřeně podle EŘ, a pokud není úprava v EŘ, přiměřeně podle ustanovení OSŘ upravujících výkon rozhodnutí prodejem movité nebo nemovité věci. Z OSŘ se tedy úprava vrací oblohou zpět do OSŘ, což se může jevit jako výhoda, neboť soudní komisař se stále „pohybuje“ ve sféře úpravy civilního procesu.

Výhodou tohoto postupu je i to, že vyvolávací cena nemovitosti činí podle § 336e odst. 1 OSŘ při první dražbě 2/3 výsledné ceny podle § 336a odst. 1 písm.

d) OSŘ, při neúspěšné první dražbě u opakované dražby 1/2 výsledné ceny.

9) **Součinnost soudního komisaře a soudního exekutora, který provádí dražbu nemovitostí**

S ohledem na to, že zákonná úprava přináší řadu výkladových obtíží, musí být další část považována za můj vlastní výklad předpisů motivovaný snahou najít vždy výkladové řešení.

- a) Jeví se jako nutné, aby soudní komisař uzavřel pro tento účel s exekutorem smlouvu (případně rámcovou smlouvu pro další případy), v níž se sjedná odměna za provedení dražby. Ustanovení § 23 vyhlášky č. 330/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, odkazuje při stanovení odměny exekutora za provedení dražby na úpravu v zákoně o dražbách platnou pro dobrovolné dražby. Podle této úpravy se odměna sjednává dohodou. Jde tedy o to, aby měl soudní komisař podklad pro zaplacení odměny exekutora v určité předem stanovené výši, přičemž analogicky podle § 18 odst. 3 cit. vyhlášky by odměna soudního exekutora neměla přesáhnout 10%.
- b) Před provedením dražby nemovitostí by měl mít soudní komisař ve spisu vypracovaný znalecký posudek podle § 336 OSŘ a pravomocně rozhodnuto podle § 336a OSŘ o určení ceny nemovitostí. Toto usnesení se doručí ve smyslu odstavce 4 tohoto ustanovení osobám, pro které na nemovitostech vážnou práva (např. zástavní právo) a účastníkům řízení, přičemž tyto osoby mají proti tomuto rozhodnutí právo odvolání.
- c) Ve smyslu § 76 odst. 2 EŘ exekutor dražbu provádí „na návrh osoby oprávněné disponovat s věcí“. Touto osobou je nepochybně po nařízení

likvidace dědictví soudní komisař, který podá exekutorovi návrh, pro který nejsou stanoveny žádné formální požadavky. K návrhu by podle mne mělo být připojeno pravomocné usnesení o nařízení likvidace, znalecký posudek podle § 336 OSŘ a pravomocné rozhodnutí podle § 336a odst. 1 OSŘ. Na základě návrhu tak soudní komisař „deleguje“ provedení části řízení na exekutora.

- d) Exekutor vydá usnesením dražební vyhlášku s náležitostmi podle § 336b OSŘ, přičemž se do ní neuvedou údaje, které v tomto případě nepřicházejí v úvahu. Vyhlášku exekutor doručí účastníkům řízení o dědictví a z osob uvedených v § 336c odst. 1 OSŘ osobám, které mají k nemovitosti předkupní právo, věcné právo nebo nájemní právo. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání, o kterém by rozhodoval příslušný krajský soud. V případě podaného odvolání by musel exekutor předat svůj spis okresnímu soudu, který by si vyžádal od soudního komisaře dědický spis a pak by bylo odvolání předloženo krajskému soudu.
- e) Usnesení exekutora o příklepu – doručí se účastníkům řízení, vydražiteli a dražitelům, kteří vznesli námitky, přičemž tyto osoby mají proti němu právo odvolání (§ 336k OSŘ). O postupu v případě odvolání platí, co je uvedeno v předchozím bodu.
- f) Pravomocné usnesení o příklepu předá exekutor soudnímu komisaři, přičemž ten je s pravomocným usnesením o nařízení likvidace předá k provedení zápisů příslušnému katastrálnímu pracovišti.
- g) Celý výtěžek dražby předá exekutor na účet příslušného okresního soudu – bankovní spojení mu sdělí soudní komisař.
- h) Svou odměnu exekutor soudnímu komisaři vyúčtuje. Odměna exekutora bude uhrazena v první skupině při rozvrhu jako náklady vzniklé v souvislosti se zpeněžením majetku [§ 175v odst. 2 písm. a) OSŘ].